

Līdzdalības budžets ir demokrātisks process, kas sniedz iespēju iedzīvotājiem noteikt, kā tiek iztērēta daļa no pašvaldības budžeta. Likums nosaka, ka līdzdalības budžets visās vietvarās jāievieš no 2025.gada, bet vairākas pašvaldības Latvijā jau to izdarījušas un krāj pieredzi.

Līdzdalības budžeta mērķis ir īstenot ieceres, kas pilnveido publisko vidi, rada sabiedrībai jaunas iespējas, un projekta rezultāts ir plaši pieejams iedzīvotājiem.

Kā tiek dalīts līdzdalības budžets? Pašvaldība

tam paredz finansējumu savā gada budžetā, sagatavo nolikumu un rīko konkursu. Iedzīvotāji izstrādā un iesniedz savas ieceres pieteikumus, tos izvērtē pašvaldības komisija un nolikumam atbilstošos nodod iedzīvotāju balsojumam. Īstenotas tiek ieceres, kuras saņem visvairāk iedzīvotāju balsu, bet atbilstoši paredzētajiem līdzekļiem.

Atšķirībā no citiem pašvaldības projektu konkursiem atbalstītos pieteikumus īsteno pati pašvaldība, ne pieteicējs.

Cēsu novadā pirmo reizi finansējumu – 25 tūkstošus eiro – līdzdalības budžetam paredzēja pagā-

jušajā gadā. Izsludināja projektu pieteikumu konkursu, vienai iecerei paredzot ne vairāk kā 15 tūkst.eiro. Pašvaldība saņēma 17 pieteikumus, pēc komisijas atzinuma iedzīvotāju vērtējumam nodoti 14.

No 2025.gada līdzdalības budžetam būs jāatvēl vismaz 0,5 procenti no pašvaldības vidējiem viena gada iedzīvotāju ienākuma nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumiem. Mūsu novadā tie varētu būt 140 līdz 160 tūkstoši eiro.

Pirmais Cēsu novada līdzdalības budžets, kura izlietojumu nosaka iedzīvotāju balsojums, sadalīts. Kas izdevies, kāda pieredze gūtu turpmākajam, saruna ar novada domes priekšsēdētāja vietnieku ATI EGLĪTI-EGLIŅU.

Iedzīvotāji iespējas saprata. Bija daudz pieteikumu un balsotāju

- Kāds vērtējums par līdzdalības budžeta konkursa organizēšanu? Par ko gandarījums, un vai bija kaut kas, par ko vēl jādomā?

- Gandarījums, ka konkursam bija liela atsaucība, iesniedza 17 projektu pieteikumus. Konkurss, ko uzsāk, tas ir daudz. Līdzšinējā prakse liecina, ka pret iespēju, ko piedāvā pirmo reizi, cilvēki mēdz būt piesardzīgāki. Labs rādītājs arī tas, ka pieteikumus saņēmām no visa plaša novada.

Un gandarījums arī par balsotāju aktivitāti. Arī par to jāsaprot, ka pirmajā reizē, kad, iespējams, cilvēki samērā maz zina par šādu konkursu, balsošana tomēr bija aktīva, iedzīvotāji balsojumus iesaistījās.

Man liekas - ļoti labi, ka katram balsotājam bija piešķirtas divas balsis, bet ar katru varēja atbalstīt projektu citā apvienības teritorijā. Tā atbalsts nekonzcentrējās administratīvajā centrā, kas bija viena no bažām, ka nu visi cēsnieki nobalsos par pilsētas iecerēm. Tā nenotika.

Tās ir divas labās lietas. Kas pirmajā gadā aizķērās? Tas bija tehnisks jautājums, balsošanas platformas palaišana. Situācija nebija tik daudz atkarīga no pašvaldības kā konkursa rīkotāja, kā no ārējiem partneriem. Bija problēmas, lai pieslēgtos *latvija.lv*, bet, kad to sakārtoja, viss notika.

- Kā veicās, vai balsojums bija viegli pieejams?

- Līdz mums nenonāca ziņas, ka kādam balsošanā būtu radušies sarežģījumi. Ko varbūt ne visi bija sapratuši, ka nobalsot gan var, bet ieskaita balsis tikai tiem, kuru dzīvesvieta ir deklarēta Cēsu novadā. Varbūt mums vajadzēja to vairāk uzsvērt.

- Kāda bija iesniegto pieteikumu gatavība? Vai pirmajā reizē iedzīvotājiem nebija grūti izprast nosacījumus?

- Visi pieteikumi bija ļoti augstā gatavībā. Bija pat pārsteigums, kā katrai pozīcijai cilvēki

bija meklējuši atsaucis, kā projektā pieteiktais varētu izskatīties. Paši bija maketējuši, veikuši cenu aptaujas konkrētiem ražotājiem, cik kas maksā.

Ko varbūt varētu pieminēt kā problēmu - dažkārt nebija izprasts, kā veidojas budžets. Ja runājam par 15 tūkstošiem eiro, tad runājam par visa projekta budžetu. Bija pieteikumi, kuros kopējā summa bija lielāka, bet 15 tūkstoši norādīti kā līdzfinansējums. Nācās ar iesniedzējiem diskutēt, kā viņi to domājuši un ko par 15 tūkstošiem no viņu ieceres varam īstenot.

Vēl kāda nianse. Iesniedzējiem bija neparasti, tādēļ, iespējams, daži uzreiz neuztvēra, ka darbu īstenotājs būs pašvaldība. Tas prasa mazliet mainīt izpratni, prasa *iekāpt pašvaldības korpēs*, saprast, ka pašvaldība, realizējot kādu projektu, veic visas likumiski paredzētās procedūras. Cilvēks dažkārt domā, kas tur, aizbrauc uz veikalu, nopērk soliņu un novieto. Tā tas notiek privātajā telpā, bet pašvaldības darbībai ir citi nosacījumi. Taču sarunās to visu atrisinājām.

- Vai pieteikumu labā kvalitāte nav saistīta ar to, ka diezgan daudzus iesniedz pašvaldību iestādes, kurās ir pieredze finansējuma piesaistīšanā?

- Pietiekami daudz pieteikumu saņemts arī no nevalstiskām organizācijām, aktīviem iedzīvotājiem. Vides labiekārtošanas pieteikumus iesniedza Mārsnēnu kopiena, arī lapene Kaives parkā, Augšlīgatnes Laivenes atpūtas parka, Liepā meža izziņas takas un Jaunpiebalgā Gaujas dabas takas, un vēl vairākas ieceres bija biedrību, aktīvo iedzīvotāju rosinājums.

- Pašvaldības saistošajos noteikumos ir nosacījums – rezultātiem jābūt plaši pieejamiem iedzīvotājiem. Vairākos pieteikumos bija paredzēti uzlabojami bērnu dārzos, kas tomēr nav publiski pieejamas vietas. Kā to vērtēt?

- Runājot par sāls istabu Taurenē bērnu dārzā, komisija vērtēja, vai pakalpojums būs pieejams arī bērniem, kas nav iestā-

des audzēkņi. Kad ieguvām apstiprinājumu, ka pakalpojums tiks radīts plašam iedzīvotāju lokam, reģiona bērniem, tad arī lēmām virzīt šo projektu balsojumam. Jau tagad Taurenē bērnu dārzā ir pakalpojumi, kas pieejami ne tikai audzēkņiem, bet visa novada bērniem.

- Pašvaldība ziņojusi, ka atbalsts būs arī iecerei, kas ieguvusi balsotāju otru lielāko atsaucību, proti, Vecpiebalgas Ūdensrožu dīķa labiekārtošana.

- Abi balsojumā atbalstītie projekti īstenojami Vecpiebalgas apvienības teritorijā, un to realizācija ir apvienības pārvaldes pārziņā. Ir vienošanās, ka abus darbus realizēs šajā vasarā.

Iekārtojot sālsistabu, izmaksas vēl tiks precizētas. Ja nevaizdzēs visus paredzētos 15 tūkst.eiro, atlikušo summu novirzīs Ūdensrožu dīķa labiekārtošanai papildu tam, kas no līdzdalības budžeta šai iecerei jau pieejami. Protams, nebūs visa plānotā summa, bet varēs vērtēt, ko no iecerētā varētu īstenot.

- Izvērtējot pieredzi, ko līdzdalības budžeta konkursā varētu vēl pilnveidot?

- Jautājums, par kuru der padomāt, vai nākotnē būtu jāpavērtē un jādefinē, kam līdzdalības budžets paredzēts, ko sagaidām no tā. Pēc dziļākās būtības gan nevar noteikt kādas stingras vadlīnijas. Līdzdalības budžeta jēga, ka tas ir maksimāli atvērts un paši iedzīvotāji pasaka, ko viņi grib. Ja pašvaldība noteiktu nepārkāpjamas vadlīnijas, var gadīties, ka kāda iedzīvotāju vajadzība paliktu ārpusē. Bet tomēr varētu pavērtēt, kādus virzienus ieteikt vai kuriem būtu prioritāte.

Viena no idejām, ko dzirdējām no partneriem – paskatīties, varbūt 2025.gadā šiem projektiem varētu būt tēmturis, virziens, kādas ieceres atbalstītu prioritāri. Bet tas pagaidām ir tikai domas līmenī, par to nav bijušas plašākas sarunas, diskusijas.

- Vai tas nozīmē, ka varētu, piemēram, paredzēt priekšroku vides labiekārtošanas projektiem?

- Jau šajā konkursā bija pie-

teikts daudz ārtelpas uzlabojumu, tajā skaitā arī bērnu rotaļu laukumi. Taču, piemēram, varētu rosināt iedzīvotājus domāt par mazās arhitektūras formām, kā papildināt ārtelpu, un citiem uzlabojumiem.

- Kad varētu gaidīt nākamā līdzdalības budžeta konkursu?

- Februāra otrajā pusē plānots pieņemt pašvaldības budžetu, tad būs skaidrs, cik liels finansējums būs šim nolūkam. Domāju, konkursu izsludināsim pavasarī, lai balsojums var notikt ātrāk un līdzdalības budžeta izpilde jau var sākties.

Pagājušajā gadā ir izstrādāti un pieņemti saistošie noteikumi "Cēsu novada līdzdalības budžeta nolikums", ir izstrādāta balsošanas platforma. Viss pamats ir, tagad tikai jautājums, cik lielu summu varēsīm atvēlēt.

Te jāatgādina, ka Pašvaldību likums pienākumu nodrošināt pašvaldības budžeta daļu, par kuras izlietojumu tieši lemj iedzīvotāji, paredz no 2025.gada. Cēsu novadā, lai aktīvāk iesaistītu iedzīvotājus lēmumu pieņemšanā, jau pagājušajā gada sākumā lēma par līdzdalības budžeta ieviešanu. Divos gados, līdz likums stājas spēkā, pašvaldība būs guvusi pieredzi, kā šāds jaunievedums īstenojas, bet iedzīvotāji izpratuši iespējas. No 2025.gada līdzdalības budžetam būs jāatvēl vairāk, mūsu novadā tie varētu būt 140 līdz 160 tūkstoši eiro. Tad varēsīm īstenot daudz vairāk ieceru, kuras pieteikuši iedzīvotāji. □

UZZIŅAI

Iedzīvotāju balsojums noteica, ka tiks realizēti divi projekti.

■ Vislielāko atbalstu- 565 balsis - saņēma Dzērbenes vispārīgglītojošās un mūzikas pamatskolas struktūrvienība Taurenē jeb vienkāršāk Taurenē bērnu dārzā. Bērnu dārzā tiks veidota sāls istaba.

■ Otrs lielākais balsu skaits - 469 - Vecpiebalgas Ūdensrožu dīķa labiekārtošanai. Projektu īsteno atbilstoši finansālajām iespējām.

Balsojuma vietnē *balso.cesunovads.lv* saņemts gandrīz 5000 balsu, informē pašvaldība, bet derīgas ir 3182 balsis. Nolikumā paredzēts, ka balsojumā var piedalīties persona, kas saņiegusi 16 gadus un kuras deklarētā dzīvesvieta ir Cēsu novadā. Atbilstība pārbaudīta, izmantojot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datus.

Lappusi sagatavojuši
ANDRA GAŅĒ

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenošanas izdevniecība SIA "Cēsu Druva".